

ACTA TERRAE SEPTEMCASTRENSIS

XII, 2013

Content

Sabin Adrian LUCA, Florentina MARTIȘ, Anamaria TUDORIE, Adrian LUCA, “THE RITUAL CONSECRATION” OF THE FIRST NEOLITHIC COLONISATION FROM ROMANIA THE PIT HOLES SANCTUARY FROM CRISTIAN I, SIBIU COUNTY PART III. THE ABANDONMENT	7
Attila Nándor HÁGÓ, János NÉMETI, ARCHAEOLOGICAL RESEARCHES AT PIȘCOLT-LUTĂRIE (THE SATU-MARE COUNTY) 1986-1989	21
Raymond WHITLOW, Valerii KAVRUK, Dan-Lucian BUZEA, Björn BRIEWIG, RADIOCARBON DATA FROM THE CUCUTENI-ARIUȘD LEVELS AT PĂULENI-CIUC (CIOMORTAN) “DÂMBUL CETĂȚII”, HARGHITA COUNTY	37
Marius-Mihai CIUTĂ, RECOVERING THE PAST. THE CASE OF HERCULES APULENSIS	65
Beatrice CIUTĂ, ARCHAEOBOTANICAL DETERMINATION OF SEVERAL CHARRED SEEDS AND FRUITS RECOVERED FROM A LATE MEDIEVAL SITE (XVII-XVIII CENTURY)	85
Sabin Adrian LUCA: Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN, <i>Cultura Starčevo-Criș în Depresiunea Șimleului</i> [The Starčevo-Criș culture in the Șimleului Basin], Editura Mega, Cluj-Napoca, 2008, 183 pages	101
Sabin Adrian LUCA: Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN, <i>Neoliticul și eneoliticul timpuriu în depresiunea Șimleului</i> [The Neolithic and Early Neolithic of the Șimleului Basin], in <i>Bibliotheca Brukenthal</i>, 23, 2008, Editura Altip, Sibiu, 340 pages	109
Nicolae GUDEA: Archaeological (9) and Methodological Corrections. to dr. I. Bejinariu from Zalău County Museum	125

Sabin Adrian LUCA: Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN, Neoliticul și eneoliticul timpuriu în depresiunea Șimleului [The Neolithic and Early Neolithic of the Șimleului Basin], in Bibliotheca Brukenthal, 23, 2008, Editura Altip, Sibiu, 340 pages.

Keywords: Early Neolithic, Eneolithic, north-west Romania.

Cuvinte cheie: neolitic timpuriu, eneolitic, nord-vestul României.

Cartea este structurată după cum urmează: Prefață (p. 7); Cadru geografic (p. 9); Istoricul cercetărilor (p. 11-12); Contribuții arheologice (p. 13-42); Culturi și complexe culturale (p. 43-56); Habitat, economie, viață spirituală (p. 57-66); Elemente de cronologia relativă și absolută (p. 67-68); Concluzii (p. 69-72); Catalogul descoperirilor (p. 73-84); Bibliografie (p. 85-92); Lista abrevierilor bibliografice (p. 93); Abrevieri utilizate în text (p. 94); Abstract (p. 95-98) și Anexe (hărți, planșe) (p. 99-340).

Această lucrare a fost susținută drept teză de doctorat la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia și reprezintă rodul eforturilor de peste 10 ani autorului. Tocmai acesta a fost motivul pentru care am găzduit-o în colecția Bibliotheca Brukenthal. Dar – din nefericire – se pare că nu mi-am atins scopul – ridicarea calității seriei de cărți editate sub egida Muzeului Național Brukenthal. Îmi cer scuze celor care au făcut recenziile de acceptare a tezei de doctorat, dar multe dintre observațiile mele îi vor leza..... de asemenea și pe mine ca editor. Dar aceasta este realitatea și trebuie să o arătăm ! Poate că titlul cel mai corect al lucrării ar fi fost – în consecință – Neoliticul și eneoliticul timpuriu în depresiunea Șimleului în urma cercetărilor doamnei Sanda BĂCUEȚ CRIȘAN. Așa s-ar explica viziunea unilaterală care răzbate din lucrare.

Din punct de vedere metodologic lucrarea este corect alcătuită, chiar dacă pornește de la un titlu neexplicat niciodată pe parcursul acesteia (neoliticul descris în carte nu cuprinde – de exemplu – toate perioadele cronologiei relative ale acestei perioade, lipsind – fără nici o explicație – neoliticul timpuriu !, iar eneoliticul timpuriu nu este explicat îndeajuns, ca perioadă istorică și definire cronologică și culturală). Putem doar presupune că autoarea nu acceptă acest termen datorită existenței altuia sau că ia în considerare o idee care ar fi absolut personală, și anume că neoliticul timpuriu nu ar face parte din neolitic ! Putem crede orice în lipsa explicațiilor din text cu excepția căreia, la pagina 69, neoliticul în zonă începe cu faza IIIB a culturii Starčevo-Criș. Din punct de vedere metodologic abordarea de acest tip este cel puțin curioasă. Dacă o așezare mai timpurie este la 15 km de zona studiată (și aceasta definită pe criterii geografice subiective) atunci nu o băgăm în seamă. Metoda de cercetare practică este cu totul atipică.

Lipsa de referințe clare la neoliticul timpuriu nu poate fi explicată în condițiile în care această perioadă este bine reprezentată în zonă (vezi recenzia și cartea anterior comentată), iar acest moment este – în mod cert – la baza periodizărilor neoliticului analizate de autoare. Desigur, autoarea a citat unele articole ale profesorului Gheorghe Lazarovici

(poate pentru că era membru al Comisiei de susținere publică a doctoratului), dar acest lucru nu se prea vede în substanța tezei. Cu toate acestea, cred că profesorul nostru nu a fost atent când a parcurs termenul de neolitic superior (p. 16). Folosirea acestuia ne adâncește și mai mult în negura necunoașterii..... noastre ?

Ne-am exprimat opinia de nenumărate ori asupra termenului de eneolitic și la momentul cronologic și cultural de la care putem vorbi despre această perioadă. După noi, momentul de la care se poate vorbi despre această perioadă este cel Vinča C₁, moment la care se naște – de exemplu – cultura Turdaș în Transilvania și cultura Salca-Herpály (și adaugă „Oradea” pentru a nu fi totuși – cumva – de acord întru-totul cu noi: Luca 1995-1996; Luca 2001b; Luca 2002b; Luca et alii 2000). Autoarea ne citează opiniile, explică faptul că sunt bine-venite, dar le folosește în alt sens, fără a explica de ce ! Acesta este un mod de explicație „științifică” folosită tot mai mult de o „școală” arheologică ce se dorește „sistemică” ! Dar să ne referim, mai departe, la alte probleme ale conținutului cărții.

Persistă, ca și în cartea anterior analizată, confuzia asupra arealului geografic analizat, limitele acestuia fiind gonflabile funcție de „interesele” autoarei.

Lipsesc de cele mai multe ori referințele clare, conform bibliografiei și materialelor arheologice existente, la culturi și chiar perioade întregi, autoarea folosind de multe ori pentru argumentare păreri auzite cu prilejul unor discuții „colegiale”. Îmi pare rău să spun aceasta, mai ales că eu sunt editorul cărții, dar mă așteptam la mai multe clarificări, mai ales că lucrarea a fost susținută drept teză de doctorat. De exemplu, din totalitatea bibliografiei dedicate de subsemnatul zonei se folosește doar o lucrare (Luca et alii 2000) în condițiile în care am publicat mult mai multe lucrări despre zonă ca autor (Luca 1995-1996; Luca 2001b; Luca 2002b) sau în colaborare cu Sever Dumitrașcu (Dumitrașcu și Luca 1991; Dumitrașcu și Luca 1995).

Nu înțeleg ezitățile legate de încadrarea cronologică relativă a fenomenelor culturale analizate. Noi ne-am exprimat ferm părerea în Luca 2002b. Autoarea reflectă în text buimăceala istoriografică alimentată prin lipsa cercetărilor sistematice și orgoliile cercetătorilor. La pagina 52 caută să aibă și atitudini critice, dar izolate, deoarece pe tot parcursul lucrării nu vedem decât un amestec de grupuri culturale fără limite teritoriale sau cronologice deversate pe hârtie (Cluj-Cheile Turzii-Lumea Nouă, grupul Zau sau Oradea Salca-Herpály). Nehotărârea autoarei face ca în unele cazuri să se nască atitudini hilare. De exemplu, nu vede asemănarea izbitoare dintre unele morminte de la Iclod sau altele dinspre câmpia de vest și mormintele domniei sale. Să nu mai vorbim despre încadrarea cronologică și culturală a nivelurilor de cultură a siturilor studiate direct de domnia sa (definite în stilul Doinei Ignat). Noi ne-am exprimat de prea multe ori opinia – unitară și neschimbată în esență de mult timp – despre relațiile cronologice și culturale ale neoliticului și eneoliticului din interiorul românesc al arcului intracarpatic (Luca 1995-1996; Luca 1996c; Luca 1997; Luca 1998b; Luca 1999; Luca 1999-2000; Luca 2001a; Luca 2001-2002a; Luca 2002c; Luca 2002; Luca 2003a; Luca 2007; Luca 2008; Luca și Pinter 2001; Luca et alii 2004; Luca et alii 2005). De atâtea ori am analizat fenomenele încât autoarea nu avea cum să nu știe. Chiar dacă nu era de acord cu ideile noastre, trebuia să le amintească. Dar o face implicit, nu explicit. De exemplu, la p. 48 ne spune că nu este de acord cu faptul că unele culturi precum Turdaș, Tăuș (sic ! – nu există) sau Pișcolt nu

fac parte din complexul cultural Cluj-Cheile Turzii-Lumea Nouă..... Dar nu spune dacă s-a mai afirmat sau nu acest lucru. Citare prin omisiunea sursei..... oare nu este plagiat ? De altfel, dulcea buimăceală în care se află, o face să scape o exprimare care arată că nu a crezut în ceea ce spune. La p. 48 ne spune că orizontul Cluj-Cheile Turzii-Lumea Nouă sau grupul Zau este variante „oficială” a culturii Lumea Nouă. Prin aceasta recunoaște că de la un articol din 1968 nu s-a mai făcut nimic concret pentru această manifestare culturală transilvăneană.... S-au adăugat doar noi denumiri, fără a se defini după criteriile primare ale științei conținutul teoriei.

Și să ajungem și la cultura Turdaș. Pe lângă articolele și cărțile citate mai sus, într-o serie de alte articole și cărți am căutat să elucidăm locul și rolul acesteia în Transilvania, dar și în zonele înconjurătoare (Luca 1993; Luca 1994; Luca 1995; Luca 1995a; Luca 1995b; Luca 1996; Luca 1996a; Luca 1996b; Luca 1996c; Luca 1996d; Luca 1996e; Luca 1997; Luca 1998; Luca 1998a; Luca 1998-1999; Luca 1999b; Luca 2000; Luca 2000a; Luca 2006; Drașovean și Luca 1990; Luca și Cosma 1993; Luca și Roman 1999; Luca și Roman 1999a; Luca și Spânu 2001; Luca et alii 2004; Luca et alii 2005) precum și anterioritatea culturii Vinča și – implicit – culturii Lumea Nouă în Transilvania față de fenomenul cultural citat (Luca 1995-1996a; Luca 1999a; Luca 2000a; Luca 2001b; Luca 2002a; Luca 2003; Luca 2005; Luca et alii 2000a).

De fapt, nu pot decât să deplâng faptul că autoarea nu a ajuns să cunoască aceste texte cu privire la epoca pe care o „studiază”. Ele reprezintă un procent semnificativ din tot ceea ce s-a scris despre zona intracarpatică a României în ultimii 20 de ani. Îmi pare rău că și-a privat cu premeditare dreptul de a studia..... Cine știe ce ieșea dacă citea și cita textele ?

Dar despre Turdaș vorbeam. Prin cercetările autoarei au rezultat multe materiale ce aparțin culturii cu pricina. Doina Ignat, dar și alți autori, semnalau prezența culturii în zonă. S. Băcșeuț-Crișan o arată fără puțința de a fi contrazisă (pl. 61; 62; 70/5; 86/6 ș.a.), dar în text – surpriză ! – spune (p. 68; Pericei): fragmente ceramice asemănătoare celor de la Turdaș. Chiar dacă acestea nu pot fi considerate importuri (sic !), ne-au determinat să vedem începutul așezării de la Pericei în etapa B₂ posibil sfârșitul acesteia. Păi dacă nu sunt importuri atunci este un nivel distinct al culturii Turdaș..... S-ar putea ! Dar că se încadrează relativ în Vinča B₂ este greu de crezut ! Cred că tocmai lecturile de mai sus i-ar fi prins bine autoarei pentru a rezolva o problemă frumoasă: existența sau non-existența culturii Turdaș, sub forma unor comunități distincte, în această parte a României..... dacă lega această observație de cea de la p. 49-50 unde aflăm despre importuri Lumea Nouă asociate cu Turdaș, poate că am fi putut vedea mai bine ce se întâmplă în neoliticul (sau eneoliticul, după autoare, la orizont cronologic Vinča B₂ – și aceasta o face, desigur, pentru domnul profesor Nicolae Ursulescu, alt membru al Comisiei de susținere publică a doctoratului, are o teorie singulară în peisajul nostru științific, neamintită – oricum – de S. Băcșeuț-Crișan în text.

Nedumeririle noastre ce urmează sunt rezultatul observării nedumeririlor autoarei:

1. Nu este sigură dacă studiază sau nu același sit (chiar dacă are aceeași denumire: Corău) în cazul Porț-Suplac. În sfârșit, abandonează teoria existenței a două situri, dar modul în care o face este cel puțin născător de nedumeriri. Dorind să arate existența a trei grupe de arheologi care au cercetat situl – lucru fără interes pentru noi, dar care arată că

există și alte documentații la care nu a avut acces autoarea, deci nu și-a atins scopul mărturisit la p. 6: ambițiile întregului colectiv de cercetători de la Muzeu (Zalău) de cercetare exhaustivă (sic !) a unei mici părți din județ – autoarea face și mai mare încălceală amintind despre pandantul sălăjean (p. 11) la cel clujean sau cel bihorean !

2. Aceeași autoare ne spune la p. 6 că situările au fost cercetate mai mult sau mai puțin sistematic, dar aflăm la p. 13 că s-au cercetat la Corău 800 m² din 50.000 m² și aceasta este cea mai serioasă cercetare dintre cele 4 discutate. Tot autoarea ne spune că această cercetare nu este suficientă pentru acordarea autorizației de construcție. Atunci ne întrebăm: este îndeajuns pentru o publicare exhaustivă – cum se exprimă autoarea în introducere – atotcuprinzătoare pentru o zonă, fie ea și mică ?

3. Exprimările ezitante în ceea ce privește analiza stratigrafiei decurg, fără îndoială, din modul superficial de fundamentare a cunoștințelor științifice elementare. Faptul că habitatul este tot timpul confundat cu arhitectura (începând cu p. 18) face ca elemente ale arhitecturii să fie tratate superficial. La fel și în ceea ce privește stânenițoarele instalații de foc care înlocuiesc terminologic „umilele” vetre sau cuptoare.

La p. 14 aflăm că unele șanțulețe surprinse în săpătură ar fi palisadă simplă – fără a se aminti sau vedea eventualele gropi de stâlpi (palisada este un element al arhitecturii de apărare, iar gardul fiind o împrejmuire civilă și șanțul – cum este cazul aici – având rol de îndepărtare a surplusului de apă din zona locuințelor) ! La p. 15 aflăm că două locuințe au fost surprinse prin urmele de fundație și gropile de stâlpi (ne întrebăm dacă nivelul de călcare / dărâmare nu exista ?). La aceeași pagină autoarei i se pare ciudat că se intersectează două morminte..... Dar cum ?.... M₁ se adâncește în M₂..... Ce spuneți despre termenul intersecție, anterioritate, etc. ?

4. Alte observații care arată „romantismul” analizei arheologice practicate sunt:

a) Neanalizarea celei mai bine cercetate așezări din arealul studiat: Zăuan; de fapt un complex de așezări neolitice;

b) Neanalizarea așezărilor din zona orașului Șimleu, chiar dacă mijloacele erau la îndemână și cercetările există, materialele arheologice fiind depozitate în muzee;

c) Necunoașterea faptului că neoliticul este știut înaintea lui Márton Roska (p. 10) în zonă;

d) Observații precum: pe baza tuturor materialelor descoperite (unde sunt statisticile, analizele cantitative și calitative pe ceramică, unelte de piatră, os, corn, întrebăm noi ?; unde sunt materialele echipei bihorene sau clujene ?) putem spune că această comunitate (Corău) evoluează în permanență. De când și până când întrebăm noi ? Când studiezi aproximativ 1% dintr-un sit arheologic ai o șansă foarte redusă de a afirma așa ceva !;

e) La p. 43 autoarea vorbește despre Săcuieni-Horo fără a cunoaște studiul nostru (Luca și Iercoșan 1998a);

f) La p. 49 ni se vorbește despre mișcarea culturală cu dublu sens pentru venirea grupului Lumea Nouă în zonă și schimbul cultural – presupus – cu Transilvania în același moment..... Cu tot respectul îi atrag atenția autoarei că nu există autostrăzi în preistorie !

g) La p. 68 se amintesc date de cronologie absolută din Banat, din arealul unor fenomene culturale care nu au nimic de a face cu zona sau fenomenele studiate. Autoarea folosește, însă, legături relative cu Transilvania – cu cultura Turdaș, de exemplu –, dar nu

amintește cu îndârjire date absolute despre cultura cu același nume publicate de noi în repetate rânduri (Luca 2001a; Luca 2001-2002; Luca 2001a). Mai mult, S. Băcueț-Crișan avea la îndemână și baza de date on-line folosită de sute de cercetători din Europa, arhicunoscută acestora, adăpostită de pagina <http://arheologie.ulbsibiu.ro> (Luca și Suciu 2007). Dar spiritul de „concrență” în care au fost crescuți unii absolvenți în unele universități îi face să aibă ochii acoperiți de negura necunoașterii..... măcar de ar fi vina lor !

Cred că, până la urmă, ne-am aplecat îndeajuns asupra acestei lucrări. Remarc faptul că materialul arheologic merita o tratare mult mai aprofundată și că autoarea – chiar dacă presupune că scrie o carte despre neolitic și eneolitic – nu tratează mari părți din subiect. Pentru partea timpurie a epocii îi trebuia un motiv pentru ca să publice două cărți și atunci a împărțit „materia” în două. Interesant că în nici una dintre cele două lucrări nu se vorbește despre cealaltă, ca și când nu se știa nimic despre nici una în momentul scrierii celeilalte. Este o metodă „științifică” promovată prin „arheologia politică”. Oricum, felicit pe S. Băcueț-Crișan pentru faptul că ne-a pus la dispoziție un material arheologic deosebit, nereușind să depășească momentul altei teze de doctorat, cea publicată de Doina Ignat.

The book is structured as follows: Preface (p. 7); Geographical context (p. 9); History of researches (p. 11-12); Archaeological contributions (p. 13-42); Cultures and cultural complexes (p. 43-56); Habitat, economy, spiritual life (p. 57-66); Elements of relative and absolute chronology (p. 67-68); Conclusions (p. 69-72); Catalogue of discoveries (p. 73-84); Bibliography (p. 85-92); List of bibliographical abbreviations (p. 93); Abbreviations used in text (p. 94); Abstract (p. 95-98) and Addenda (maps, plates) (p. 99-340).

This book is a doctoral thesis which was defended at the “1 Decembrie” University of Alba Iulia and it represents the result of the researches undertaken by the author for more than 10 years. This is the reason why we published in the *Bibliotheca Brukenthal* collection, but, unfortunately, I did not reach my purpose: improving the quality of the book series edited by the *Brukenthal National Museum*. I apologize to the reviewers of this doctoral thesis, but much of my observations will harm them.... as well as myself as an editor. However, this is reality and we must face it! As a consequence, perhaps the book should have been entitled *The Neolithic and Early Eneolithic of the Șimleului Basin in light of Mrs. Sanda BĂCUEȚ-CRIȘAN's researches*. This would explain the unilateral vision it reflects.

From a methodological point of view, the book is correctly worked out, even if its title is never explained throughout the content (for example, the Neolithic described in the book does not include all the relative chronology periods of this age, therefore the **Early Neolithic** is absent without any explanation!, while the Early Eneolithic is not well enough explained as a historical period or defined from a chronological and cultural point of view). We can only suppose that the author

does not accept this term because she prefers another one or because of an absolutely personal idea, according to which the Early Neolithic is not a part of the Neolithic. Due to the absence of explanations in the text, we can believe anything, except the fact that, on page 69, the Neolithic of the researched area begins with the IIIB phase of the Starčevo-Criș culture. From a methodological point of view, this approach is quite curious. If an earlier settlement is located 15 km from the studied area (which is also defined on subjective geographical criteria), we simply ignore it. This research method is completely atypical.

The absence of clear references to the Early Neolithic cannot be explained in the context in which this period is well represented in the area (see the previous book review) and is certainly fundamental to the periodizations of the Neolithic, analyzed by the author. Of course, the author cited some articles of Professor Gheorghe Lazarovici (perhaps because he was a member of the doctoral committee which assisted the thesis defense), but this is not actually visible in the core of the thesis. However, I believe that our Professor did not observe the term *Superior Neolithic* (p. 16) while reading this work. The use of this term deepens us into the mist of ignorance..... could it be our ignorance?

We have repeatedly expressed our opinion concerning the term *Eneolithic*, as well as about the chronological and cultural moment when we can start talking about this period. In our opinion, this period begins with the Vinča C₁ phase which coincides, for example, with the birth of the Turdaș culture in Transylvania and of the Salca-Herpály culture (the author adds "Oradea" to the name of the latter, it in order to avoid completely agreeing with us: *Luca 1995-1996; Luca 2001b; Luca 2002b; Luca et alii 2000*). The author cites our opinions, explains the fact that are welcomed, but she uses them in a totally different sense, without explaining why! This is a manner of "scientific" explanation that is more and more frequently used by an archaeological "school" which considers itself "systemic"! However, we should continue analyzing the problems concerning the content of the book.

As in the previously reviewed book, the confusion over the analyzed geographical area persists, its limits being expandable according to the author's "interests".

In most of the cases, the clear references to cultures and even entire periods, according to the existent bibliography and archaeological materials, are absent and several times the author prefers using opinions heard during "collegial" conversations for argumentation. I am sorry to state this, especially because I am the editor of the volume, but I was expecting more clarifications, particularly because the book is a doctoral thesis. For example, from the bibliography which we dedicated to that particular area, the author uses only one work (*Luca et alii 2000*), in the context in which I published many more about it both as a single author (*Luca*

1995-1996; Luca 2001b; Luca 2002b) and in collaboration with Sever Dumitraşcu (*Dumitraşcu and Luca 1991; Dumitraşcu and Luca 1995*).

I do not understand the hesitations over the relative chronological framing of the analyzed cultural phenomena. We have firmly expressed our opinion in *Luca 2002b*. This book reflects the historiographical confusion maintained by the lack of systematic researches and the researchers' vanity. On page 52, the author attempts to have critical, but isolated attitudes, because the rest of the book is dominated by a mixture of cultural groups without territorial or chronological limits (Cluj-Cheile Turzii-Lumea Nouă, the Zau group or Oradea Salca-Herpály). In some cases, the author's hesitation leads to hilarious attitudes. For example, she does not observe the striking similarity between some burials from Iclod or the Western Plain of Romania and the burials discovered by her. Not to mention the chronological and cultural framing of the cultural layers in the sites that she has directly researched (and defined in the manner of Doina Ignat). We have expressed our opinion numerous times – an opinion which, in essence, is unitary and unchanged for a long time – about the chronological and cultural relations of the Neolithic and Eneolithic within the Romanian interior of the intra-Carpathian area (*Luca 1995-1996; Luca 1996c; Luca 1997; Luca 1998b; Luca 1999; Luca 1999-2000; Luca 2001a; Luca 2001-2002a; Luca 2002c; Luca 2002; Luca 2003a; Luca 2007; Luca 2008; Luca and Pinter 2001; Luca et alii 2004; Luca et alii 2005*). We have analyzed the phenomena so many times that it is impossible for the author not to know about them. Even if she disagreed with our ideas, she should have mentioned them. However, she does it implicitly, not explicitly. For example, on p. 48 the author tells us that she does not agree with the fact that some cultures, such as Turdaş, Tăualaş (sic ! – it does not exist) or Pişcolt are not part of the Cluj-Cheile Turzii-Lumea Nouă cultural complex..... But she does not mention whether this fact has already been stated somewhere else or not. Therefore, she cites omitting the source..... Isn't this plagiarism? However, due to the sweet confusion in which the author lives, she makes a statement that proves the fact she does not believe in her previous statement. Thus, on p. 48, she tells us that the Cluj-Cheile Turzii-Lumea Nouă horizon or the Zau group is the "official" variant of the Lumea Nouă culture. This way, she admits that since an article published in 1968, nothing specific has been done concerning this culture (Lumea Nouă)... Only new names have been added to it, but without defining it according to the primary criteria of science.

And now we will present some aspects concerning the Turdaş culture. Besides the works cited above, we have tried to elucidate the place and role of this culture in Transylvania and in the surrounding areas, in a series of other articles and books (*Luca 1993; Luca 1994; Luca 1995; Luca 1995a; Luca 1995b; Luca 1996; Luca 1996a; Luca 1996b; Luca 1996c; Luca 1996d; Luca 1996e; Luca 1997; Luca 1998;*

Luca 1998a; Luca 1998-1999; Luca 1999b; Luca 2000; Luca 2000a; Luca 2006; Draşovean and Luca 1990; Luca and Cosma 1993; Luca and Roman 1999; Luca and Roman 1999a; Luca and Spânu 2001; Luca et alii 2004; Luca et alii 2005), as well as to prove the fact that the Vinča and – implicitly – the Lumea Nouă culture in Transylvania precedes this cultural phenomena (*Luca 1995-1996a; Luca 1999a; Luca 2000a; Luca 2001b; Luca 2002a; Luca 2003; Luca 2005; Luca et alii 2000a*).

Actually, I can only deplore the fact that the author does not have knowledge about these texts referring to the period that she “studies”, because they represent a significant percentage of everything that has been written about the intra-Carpathian area of Romania during the last 20 years. I feel sorry that she deliberately deprived herself of the right to study..... Who knows what would have been the outcome if she had read and cited the texts?

But I was talking about the Turdaş culture. The researches of the author have resulted in many materials belonging to this culture. Doina Ignat, as well as other authors, indicated the presence of the culture in the area. S. Băcuet-Crişan shows it without the possibility of being contradicted (pl. 61; 62; 70/5; 86/6 etc.), but in the text – surprise! – she states the following (p. 68; Pericei): *potsherds that are similar to the ones from Turdaş. Even if these cannot be considered imports (sic!), they determined us to place the beginning of the settlement from Pericei in the B₂ phase, possibly towards its end*. Well, if they are not imports, then they represent a distinct level of the Turdaş culture..... Perhaps! It is difficult to believe that they belong to the Vinča B₂ phase. I believe that reading the previously mentioned texts would have been helpful for the author in solving an interesting problem: the existence or non-existence of the Turdaş culture, under the form of distinct communities, in this part of Romania..... If she had connected this observation to the one from p. 49-50, where we find out about Lumea Nouă imports associated with Turdaş, maybe we could have understood what happens in the Neolithic (or Eneolithic, according to the author) at the Vinča B₂ chronological horizon. And she states the previously quoted idea for Professor Nicolae Ursulescu, another member of the doctoral committee, who has a unique theory in our scientific community, which, anyway is not mentioned by S. Băcuet-Crişan.

Our following uncertainties are the result of observing the author’s uncertainties:

1. She is not sure whether she is studying the same site or not (even if it has the same name: *Corău*) when discussing about Porţ-Suplac. Finally, she abandons the theory according to which there are two different sites, but the way she does it only raises new questions. Trying to write about the three groups of archaeologists who researched the site - this is not a detail of interest to us, but it proves the fact that there is much documentation that the author did not have access to and, therefore,

she did not reach her purpose expressed on p. 6: *the ambition of the researchers' from the Museum (Zalău) to exhaustively research (sic!) a small part of the county* - the author only creates more confusion by introducing the *counterpart from Sălăj* (p. 11) in the same place where she mentions the ones from Cluj and Bihor!

2. On p. 6, the same author tells us that the sites were more or less systematically researched, but on p. 13 we find out that at Corău only a surface of 800 m² out of 50.000 m² was excavated, this being the most serious research among the four discussed in this book. Moreover, the author writes that this research is not enough for the issuance of construction permits. Thus, we ask: is this research enough for an exhaustive publication – as the author states in the introduction – of an area, no matter how small it is?

3. The hesitating expressions used when analyzing stratigraphy are the result of the superficial consolidation of the basic scientific knowledge. The habitat is constantly confused with architecture (starting with p. 18) and, as a result, the elements of architecture are superficially discussed. Similarly, the embarrassing *fire installations* expression terminologically replaces the “humble” hearths and ovens.

On p. 14 we find out that some ditches discovered during the excavations represent a simple palisade – but the author does not mention anything about possible postholes (the palisade is an element of defensive architecture; the fence is a civil enclosure and the ditch – as in this case – has the purpose of removing excessive water around houses)! On p. 15 we read that the existence of two houses was indicated by foundation marks and postholes (wasn't there any living floor / demolition level?) On the same page, the author considers it is *weird* that two burials intersect..... But how do these intersect? ..... *M₁ deepens into M₂* ..... What about the terms intersection, anteriority etc.?

4. Other observations that prove the “romanticism” of the author's archaeological analysis are:

a) Not analyzing the most well researched settlement from the studied area: Zăuan - actually a complex of Neolithic settlements;

b) Not analyzing the settlements from the area of Șimleu city, although the necessary means and researches existed, the archaeological materials being deposited in museums;

c) Not knowing the fact that the existence of the Neolithic in the area was indicated before Márton Roska (p. 10);

d) Observations such as: *judging from all the discovered materials* (where are the statistics, the quantitative and qualitative analyses on ceramics, lithic, bone and antler tools?; where are the materials of the specialists from Bihor or Cluj?) *we can state that this community (Corău) evolves constantly*. In which interval? When

you study approximately 1% of an archaeological site, it is very difficult to assert such facts!;

e) On p. 43, the author writes about Săcuieni-*Horo* without knowing our study (*Luca and Iercoșan 1998a*);

f) On p. 49, we can read about the *double directed cultural movement* concerning the arrival of the *Lumea Nouă* group and the supposed cultural exchange with Transylvania at the same time..... With all the respect, I draw the author's the attention that highways did not exist in prehistory!

g) On p. 68, the author mentions data of absolute chronology from Banat, for cultural phenomena that are not relevant for the studied area or phenomena. However, the author uses relative connections with Transylvania - for example, with the Turdaș culture -, but she refuses to mention the absolute data available for the Turdaș culture and repeatedly published by us (*Luca 2001a; Luca 2001-2002; Luca 2001a*). Moreover, S. Băcuet-Crișan even had access to the *on-line* database which is well known and used by hundreds of European researchers, and is hosted by the following page: <http://arheologie.ulbsibiu.ro> (*Luca and Suci 2007*). Due to the "competitive" spirit in which some graduates were formed in certain universities, their eyes are covered with the mist of ignorance..... If it at least was their fault!

Finally, I believe that we have discussed enough about this work. I must remark that the archaeological materials deserved a deeper analysis and that the author – even if she believes that she is writing a book about Neolithic and Eneolithic – does not discuss many aspects concerning this subject. For the early phase of the period, she needed a reason to publish two books and, therefore, she divided the "subject" into two. It is interesting that none of the two books mentions anything about the other one, as if nothing was known about one at the moment of writing the other. This is a "scientific" method promoted through "political archaeology". Anyway, I congratulate S. Băcuet-Crișan for allowing us to see exceptional archaeological materials, without managing to surpass the moment of another doctoral thesis, the one published by Doina Ignat.

BIBLIOGRAPHY

Draşovean and Luca 1990	– Florin DRAŞOVEAN, Sabin Adrian LUCA, <i>Considerații preliminare asupra materialelor neo-eneolitice din aşezarea de la Mintia (com. Veşel, jud. Hunedoara)</i> , in <i>Studii și Comunicări de Istorie Veche și Arheologie</i> 41 (1990, 1), Bucharest, p. 7-17.
Dumitraşcu and Luca 1995	– Sever DUMITRAŞCU, Sabin Adrian LUCA, <i>Contribuții la cunoaşterea neoliticului din nord-vestul României (II). Aşezarea de la Unimăt-Dâlboci</i> , in <i>Analele Banatului (serie nouă)</i> 4 (1995, 1), Timișoara, p. 45-54.
Dumitraşcu and Luca 1991	– Sever DUMITRAŞCU, Sabin Adrian LUCA, <i>Contribuții la cunoaşterea neoliticului din nord-vestul României (I). Aşezarea de la Medieşul Aurit</i> , in <i>Crisia</i> 21 (1991), Oradea, p. 289-295.
Luca 2008	– Sabin Adrian LUCA, <i>The Neolithic and Eneolithic Periods in Transylvania</i> , in <i>The Danube Script. Neo-Eneolithic Writing in Southeastern Europe</i> , (2008), Sebastopol, USA, p. 23-38.
Luca 2007	– Sabin Adrian LUCA, <i>Aspecte ale neoliticului și eneoliticului din Transilvania (II)</i> , in <i>Corviniana</i> 10 (2006), p. 11-44.
Luca 2006	– Sabin Adrian LUCA, <i>La nécropole appartenant à la culture Turdaş trouvée à Orăştie-Dealul Pemilor, le lieu dit X₂</i> , in <i>Acta Terrae Septemcastrensis</i> , V, 1, special number (The Society of the Living the Community of the Dead (from Neolithic to the Christian Era)). Proceedings of the 7 th International Colloquium of Funerary Archaeology, Sibiu, in <i>Bibliotheca Septemcastrensis</i> 17 (ISBN 973-7724-83-6,) (2006), p. 13-28, ISSN 1583-1817.
Luca 2005	– Sabin Adrian LUCA, <i>New discoveries of the Neolithic and Eneolithic Fine arts at Miercurea Sibiului-Petriş, Tărtăria and Lumea Nouă</i> , in <i>Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos (In Honorem Silvia Marinescu-Bîlcu</i> 22 (2005), Călărași, p. 115-126.
Luca 2003	– Sabin Adrian LUCA, <i>New discoveries of the Neolithic and Eneolithic fine arts at Tărtăria and Lumea Nouă, Alba County, and matters concerning their typology and chronology</i> , in <i>Acta Terrae Septemcastrensis</i> 2 (2003), Sibiu, p. 18-42.
Luca 2003a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Încă o dată despre neoliticul și eneoliticul transilvănean</i> , in <i>Apulum</i> 40 (2003), Alba Iulia, p. 73-88.
Luca 2003b	– Sabin Adrian LUCA, <i>Anmerkungen für die geschichtlichen</i>

	<i>entdeckungen bezüglich der Archäologischen niederlassung aus Turdaş-Luncă (bezirk Hunedoara) / Observații cu privire la istoricul cercetărilor referitoare la situl arheologic de la Turdaş-Luncă (jud. Hunedoara), in Banatica 16 (2003), Reșița, p. 77-102.</i>
Luca 2003c	– Sabin Adrian LUCA, <i>Date noi cu privire la cronologia absolută a eneoliticului timpuriu din Transilvania. Rezultatele prelucrării probelor radiocarbon de la Orăștie-Dealul Pemilor, punct X₂, jud. Hunedoara, in Tibiscum – Studii și Comunicări de Istorie locală și Etnografie Caransebeș 11 (2003), Caransebeș, p. 215-230.</i>
Luca 2002	– Sabin Adrian LUCA, <i>Noch Einmal zum Siebenbürgischen Neolithikum und Äneolithikum, in Patrimonium Banaticum 2 (2002), Timișoara, p. 69-86.</i>
Luca 2002a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Noi descoperiri de plastică neolitică și eneolitică la Tărtăria și Lumea Nouă, in Apulum 39 (2002), Alba Iulia, p. 31-56.</i>
Luca 2002b	– Sabin Adrian LUCA, recenzie la lucrarea: Doina Ignat, <i>Grupul cultural neolitic Suplacul de Barcău</i> , Timișoara, 1998, in <i>Acta Terrae Septemcastrensis 1 (2002), Sibiu, p. 185-188, ISSN 1583-1817.</i>
Luca 2002c	– Sabin Adrian LUCA, recenzie la lucrarea: Zoia Maxim, <i>Neo-Eneoliticul din Transilvania. Date arheologice și matematico-statistice</i> , Cluj-Napoca, 1999, in <i>Acta Terrae Septemcastrensis 1 (2002), Sibiu, p. 189-202.</i>
Luca 2001-2002	– Sabin Adrian LUCA, <i>Neue Daten Bezüglich der Absoluten Chronologie des Frühäneolithikums aus Siebenbürgen, in Annales D'Université „Valahia” Târgoviște 2-3 (2001-2002), Târgoviște, p. 100-112.</i>
Luca 2001-2002a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Erneut zur Frage des Neolithikums und des Äneolithikums in Siebenbürgen, in Forschungen zur Volks- und Landeskunde 44-45 (2001/2002), Sibiu, p. 281-292.</i>
Luca 2001	– Sabin Adrian LUCA, <i>Cercetări arheologice la Oradea-Salca...și câteva probleme legate de cultura Salca-Herpály, in Apulum 38 (2001, 1), Alba Iulia, p. 27-83.</i>
Luca 2001a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Așezări neolitice pe valea Mureșului (II). Noi cercetări arheologice la Turdaş-Luncă. I. Campaniile anilor 1992-1995, in Bibliotheca Musei Apulensis 17 (2001), Editura Economică, Bucharest, 272 pages.</i>
Luca 2001b	– Sabin Adrian LUCA, <i>Archäologische untersuchungen bei</i>

	<i>Grosswardein-Salca...und einige Probleme bezüglich der Salca-Herpály- Kultur, in Festschrift für Gheorghe Lazarovici volume, in Bibliotheca Historica et Archaeologica Banatica 30 (2001), Timișoara, p. 123-190.</i>
Luca 2000	– Sabin Adrian LUCA, <i>Aspekten des Neolithikums und des Äneolithikums aus dem Süd-Westen Siebenbürgens, in Studia Antiqua et Archaeologica 7 (2000), Iași, p. 90-120.</i>
Luca 2000a	– Sabin Adrian LUCA, Horia CIUGUDEAN, Cristian ROMAN, <i>Die frühphase der Vinča-Kultur in Siebenbürgen. Anhaltspunkte des chronologischen und ethnokulturellen horizontes, in Apulum 37 (2000, 1), Alba Iulia, p. 1-49.</i>
Luca 2000b	– Sabin Adrian LUCA, <i>Necropola turdășeană de la Orăștie-Dealul Pemilor, punct X₂, in Banatica 15 (2000, 1), Reșița, p. 59-66.</i>
Luca 1999-2000	– Sabin Adrian LUCA, <i>Aspekten des Neolithikums und des Äneolithikums aus dem Süden und Südwesten Siebenbürgens, in Analele Banatului (serie nouă) 7-8 (1999-2000), Timișoara, p. 53-74.</i>
Luca 1999	– Sabin Adrian LUCA, <i>Aspecte ale neoliticului și eneoliticului din sudul și sud-vestul Transilvaniei, in Apulum 36 (1999), Alba Iulia, p. 5-33.</i>
Luca 1999a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Cultura Vinča în Transilvania – faza timpurie –, in Studia Universitatis „Vasile Goldiș” 9 (Seria B, Decembrie 1999), Arad, p. 281-298.</i>
Luca 1999b	– Sabin Adrian LUCA, <i>Descrierea cercetărilor arheologice sistematice de la Turdaș-Luncă – campaniile de cercetare ale anilor 1992-1995, in Buletinul Comisiei Monumentelor Istorice 10 (1999, 1-4), Bucharest, p. 171-185.</i>
Luca 1998-1999	– Sabin Adrian LUCA, <i>Necropola aparținând culturii Turdaș descoperită la Orăștie-Dealul Pemilor, punct X₂, in Studii și Comunicări Satu Mare 15-16 (1998-1999), Satu Mare, p. 11-18.</i>
Luca 1998	– Sabin Adrian LUCA, <i>Die kulturelle Beziehungen am Ende der entwickelten Jungsteinzeit zwischen Siebenbürgen und den umgebenden Gebiete. Die Widerspiegelung dieser in den in der Siedlung von Turdaș-Luncă (Kr. Hunedoara), in volumul The Late Neolithic of the Middle Danube Region, Timișoara (1998), p. 165-180.</i>
Luca 1998a	– Sabin Adrian LUCA, <i>La nécropole appartenante à la culture Turdaș trouvée à Orăștie-Dealul Pemilor, Point X₂, in Istorie și</i>

	<i>tradiție în spațiul românesc</i> 4 (1998), Sibiu, p. 36-45.
Luca 1998b	– Sabin Adrian LUCA, <i>Relațiile culturale de la sfârșitul neoliticului dezvoltat dintre Transilvania și ținuturile înconjurătoare</i> , in <i>Cultură și Civilizație la Dunărea de Jos</i> 16 (1998), Călărași, p. 252-262.
Luca 1997	– Sabin Adrian LUCA, <i>Așezări neolitice pe valea Mureșului (I). Habitatul turdășean de la Orăștie-Dealul Pemilor (punct X₂)</i> , in <i>Bibliotheca Musei Apulensis</i> 4 (1997), Editura Altip, Alba Iulia, 187 pages.
Luca 1996	– Sabin Adrian LUCA, <i>Un complex ritual de la Turdaș-Luncă (jud. Hunedoara)</i> , in <i>Apulum</i> 34 (1996), Alba Iulia, p. 37-42.
Luca 1996a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Die Siedlung von Thorendorf / Turdaș – der gegenwärtige Stand der archäologischen Ausgrabungsstelle</i> , in <i>The Vinča Culture, its Role and Cultural Connections</i> , Timișoara (1996), p. 219-222.
Luca 1996b	– Sabin Adrian LUCA, <i>Eine rituelle Anlage in Turdaș-Luncă (Kreis Hunedoara)</i> , in <i>Forschungen zur Volks- und Landeskunde</i> 39 (1996, 1-2), Sibiu, p. 121-126.
Luca 1996c	– Sabin Adrian LUCA, <i>Încadrarea cronologică și culturală a așezării neolitice de la Orăștie-Dealul Pemilor, punct X₂</i> , in <i>Corviniana</i> 2 (1996), Hunedoara, p. 23-28.
Luca 1996d	– Sabin Adrian LUCA, <i>Un complex de fundare al locuinței de la Turdaș-Luncă (jud. Hunedoara)</i> , in <i>Istorie și Tradiție în Spațiul Românesc</i> 2 (1996), Sibiu, p. 1-6.
Luca 1996e	– Sabin Adrian LUCA, <i>Așezarea de la Turdaș – situația actuală a sitului arheologic (II)</i> , in <i>Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu</i> 3 (1996), Sibiu, p. 27-30.
Luca 1995-1996	– Sabin Adrian LUCA, <i>Relațiile interculturale în eneolitic și modul de percepere al acestora</i> , in <i>Studii de Istorie a Transilvaniei</i> 2 (1995-1996), Oradea – Cluj-Napoca, p. 46-49.
Luca 1995-1996a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Die Vinča-Siedlung aus Rumeß. Die A-Phase der Vinča- Kultur in Siebenbürgen</i> , in <i>Sargetia</i> 26 (1995-1996, 1), Deva, p. 45-62.
Luca 1995	– Sabin Adrian LUCA, <i>Cercetări cu privire la preistoria Orăștiei</i> , in volumul <i>Orăștie 1995. Fragmentarium Documentar</i> , Orăștie (1995), p. 98-99.
Luca 1995a	– Sabin Adrian LUCA, <i>Die Kultanlage von Broos / Orăștie-Böhmerberg / Dealul Pemilor, Ausgrabungsstelle X₂ (Kreis Hunedoara)</i> , in <i>Forschungen zur Volks- und Landeskunde</i> 38 (1995,

	1-2), Sibiu, p. 85-90.
Luca 1995b	– Sabin Adrian LUCA, <i>Așezarea de la Turdaș – situația actuală a sitului arheologic (I)</i> , in <i>Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu</i> 2 (1995), Sibiu, p. 33-36.
Luca 1994	– Sabin Adrian LUCA, <i>Complexul ritual de la Orăștie-Dealul Pemilor, punct X₂ (jud. Hunedoara)</i> , in <i>Studii și Comunicări de Istorie Veche și Arheologie</i> 45 (1994, 4), Bucharest, p. 363-367.
Luca 1993	– Sabin Adrian LUCA, <i>A new special discovering from Turdaș</i> , in <i>Banatica</i> 12 (1993, 1), Reșița, p. 21-23.
Luca and Cosma 1993	– Sabin Adrian LUCA, Aurel COSMA, <i>Archäologische Geländeuntersuchungen im Brooser Gebiet Böhmerberg (Dealul Pemilor)</i> , in <i>Forschungen zur Volks- und Landeskunde</i> 36 (1993, 2), Sibiu, p. 85-88.
Luca and Iercoșan 1998	– Sabin Adrian LUCA, Neța IERCOȘAN, <i>Noi descoperiri de artă plastică antropomorfă preistorică din zona Careiului</i> , in <i>Analele Banatului (serie nouă)</i> 6 (1998), Timișoara, p. 153-166.
Luca and Iercoșan 1998a	– Sabin Adrian LUCA, Neța IERCOȘAN, <i>Contribuții la cunoașterea neoliticului din nord-vestul României (III). Materialele descoperite la Săcuieni-Horo (jud. Bihor)</i> , in <i>Studii și Comunicări Satu Mare</i> 14 (1997), Satu Mare, p. 11-22.
Luca and Pinter 2001	– Sabin Adrian LUCA, Zeno Karl PINTER, <i>Der Böhmerberg bei Broos / Orăștie. Eine archäologische monographie</i> , in <i>Bibliotheca Musei Apulensis</i> 16 (2001), Editura Universității „Lucian Blaga” Sibiu, 258 pages.
Luca and Roman 1999	– Sabin Adrian LUCA, Cristian ROMAN, <i>Materiale eneolitice descoperite la Hunedoara-Judecătoria</i> , in <i>Corviniana</i> 5 (1999), Hunedoara, p. 6-11.
Luca and Roman 1999a	– Sabin Adrian LUCA, Cristian ROMAN, <i>Cercetări de suprafață în așezarea neolitică de la Valea Nandrului-La Dos (jud. Hunedoara)</i> , in <i>Corviniana</i> 5 (1999), Hunedoara, p. 12-38.
Luca and Spânu 2001	– Sabin Adrian LUCA, Lucia Anda SPÂNU, <i>Istoricul cercetărilor cu privire la așezarea neolitică de la Turdaș-Luncă (jud. Hunedoara)</i> , in <i>Adevărul omenește posibil</i> volume, Oradea (2001), p. 63-80.
Luca and Suci 2007	– Sabin Adrian LUCA, Suci COSMIN, <i>Digitizare și accesibilitate on-line – proiecte în desfășurare ale centrului de cercetare IPCTE Sibiu</i> , in <i>Brukenthal. Acta Musei</i> 2 (2007, 1), p. 13-39.
Luca et alii	– Sabin Adrian LUCA, Cristian ROMAN, Dragoș DIACONESCU,

2005	Horia CIUGUDEAN, Georgeta EL SUSI, Corneliu BELDIMAN, <i>Cercetări arheologice în Peștera Cauce</i> , volume 2, in <i>Bibliotheca Septemcastrensis</i> 5 (2005), Editura Economică, Sibiu, 254 pages.
Luca et alii 2004	– Sabin Adrian LUCA, Cristian ROMAN, Dragoș DIACONESCU, <i>Cercetări arheologice în Peștera Cauce</i> , volume 1, în <i>Bibliotheca Septemcastrensis</i> , 4 (2004), Editura Economică, Sibiu, 297 pages.
Luca et alii 2000	– Sabin Adrian LUCA, Constantin ILIEȘ, Sorin BULZAN, <i>Noi cercetări arheologice la Oradea-Salca</i> , in <i>Studia Universitatis „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca. Theologia Graeco-Catholica Varadiensis</i> XLV (2000, 1), Cluj-Napoca, p. 109-163.
Luca et alii 2000a	– Sabin Adrian LUCA, Horia CIUGUDEAN, Aurel DRAGOTĂ, Cristian ROMAN, <i>Faza timpurie a culturii Vinča în Transilvania. Repere ale orizontului cronologic și etnocultural</i> , in <i>Angustia</i> 5 (2000), Sfântu-Gheorghe, p. 37-72.